

**VILNIAUS UNIVERSITETO TEISĖS FAKULTETO
BAIGIAMOJO EGZAMINO
TEISINIO ARGUMENTAVIMO TEORIJA
PROGRAMA**

Egzamino dalis (pagal eiliškumą) ir jos turinys		Trukmė	Pateikimo forma	Galimi naudoti informacijos šaltiniai (jų forma)	Papildomos pastabos
Teorinė dalis	2 atviri klausimai iš Teisės aiškinimo metodologijos, Jurisprudencijos problemų, Teisinio argumentavimo	1 val.	Visiems studentams pateikiami tie patys du teorinės dalies klausimai	Negalima naudoti jokių informacijos šaltinių	Pasibaigus abiem klausimams numatytam laikui, atiduodamas darbas ir daroma 10-15 min. pertrauka
Praktinė dalis	1 praktinė užduotis iš Teisinio argumentavimo	1 val.	Visiems studentams pateikiama ta pati praktinė užduotis	Leidžiama naudotis visais informacijos šaltiniais, tiek spausdintais, tiek elektroniniais (t. y. sutartimis, kodeksais, įstatymais ir kita normine medžiaga, vadovėliais, kita specialiąja literatūra ir kt.)	-

Baigiamojo egzamino temos ir studijų šaltiniai

Temos

1 tema. Teisės nustatymo ir apibrėžimo problematika. Tinkamos teisės sampratos paieška ir prasmė. Teisės galiojimas ir problemos sprendžiant teisinius ginčus. Teisės išorinis galiojimas: teisę kuriantys faktai. Faktiniai teiginiai ir faktų apibrėžimas. Teisė subjektine prasme.

2 tema. Teisė, logika, vertybės. Normų logika ir teiginių logika. Logikos dominavimo problematika. Logikos klaidos. Dedukcinis pateisinimas: prielaidos ir ribos. Teisinių sprendimų pagrindimo problematika. Teisinė sąmonė. Teisingumas: supratimas ir vykdymas. Sąžiningumas ir Protingumas teisėje. Vertybinio motyvavimo spragos.

3 tema. Argumentai teisėje. Argumentų formos ir argumentavimo taisyklės. Teisė kaip faktinis argumentas. Argumentai kaip teisės šaltiniai. Argumentų šaltiniai. Argumentavimas, motyvavimas ir racionalumas. Praktinė ir teorinė faktinių teiginių reikšmė. Prima facie teiginiai: pobūdis ir kriterijai. Argumentavimo suderinamumas ir nuoseklumas. Faktinių teiginių racionalumo priešastys. Racionalumas – teisinio argumentavimo išreikštų faktinių teiginių būtinoji sąlyga. Racionalaus teisinio diskurso ribos ir reikalingumas. Teisingumas ir racionalus mąstymas. Teisinio motyvavimo dilema: žinios, tiesa ir teisingumas. Teisinis motyvavimas ir teisinio tikrumo lūkesčiai. Teisinis diskursas

4 tema. Teismo diskrecija priimti sprendimus. Diskrecijos panaudojimas. Diskrecija: galia, neveiklumas ir pasitikėjimas. Diskrecija elgesio požiūriu. Diskrecija ir norma. Diskrecija kaip pareiga. Diskrecija: sunkios ir lengvos bylos. Ar teisėjai kuria teisę? Teisėjų teisės kūrimo teisė ir konstitucinis valdžių padalijimo principas. Teisės aiškinimas: naujų normų kūrimas. Teisės aiškinimo ribos. Teisės kūrimas ir/ar teisės interpretavimas. Teisėkūros (legisprudencijos) taisyklės.

5 tema. Teismo sprendimų priėmimas. Konfliktuojančių vertybių identifikavimas. Konfliktuojančių vertybių įvertinimas ir balansavimas. Principų įvertinimas ir balansavimas. Analogijos taikymas nereglamentuotiems santykiams. Principų reikšmė sunkiose bylose. Teisingumo vykdymas. Vienintelio teisingo atsakymo problema. Teismų sprendimų įvertinimas. Teismų sprendimų loginis nuoseklumas. Teismų sprendimų dviprasmiškumo ir neapibrėžtumo problema. Teismo sprendimų teisingumo kontrolė.: struktūrinis holistinis požiūris.

6 tema. Teisės hermeneutika – teisės aiškinimo teorija. Sąvokos – aiškinimas, interpretacija, egzegezė ir hermeneutika – teisiniame kontekste. Interpretacinė teisės teorija. Hermeneutinė teisės samprata.

7 tema. Pagrindiniai teisės aiškinimo būdai.

Kalbinis (semantinis) teisės aiškinimas. Sisteminis teisės aiškinimas. Teleoistorinė teisės hermeneutika: genetinis, teleologinis ir istorinis teisės aiškinimas. Lyginamoji teisėtyra ir lyginamasis teisės aiškinimas. Formalus loginis teisės aiškinimas. Sociologinis ir aksiologinis teisės aiškinimas (bendrieji teisės principai).

Studijų šaltiniai

Privaloma literatūra:

1. Alexy, R. Teisinio argumentavimo teorija. Vilnius, 2005;
2. Baltrimas J., Lankauskas M. Argumentavimas remiantis teisės principais: atkuriamasis ir plėtojamasis būdai. Vilnius, 2014;
3. Mikelėnas, V.; Mikelėnienė D. Teismo procesas: teisės aiškinimo ir taikymo aspektai. Vilnius, 1999;
4. Galginaitis, J. Teisinė sistema ir jos pagrindinės sistemos kaip lyginamosios teisėtyros objektas. Teisė, 2002, nr. 44;
5. Gumblis J. Teisinis argumentavimas: realistinis požiūris.
6. Mackuvienė, E. Loginis metodas teisėje: sampratos problema. Teisė, 2010, nr. 77.
7. Mackuvienė, E. Teisinis samprotavimas: argumentacinis metodologinis požiūris. Teisė, 2014, nr. 92;
8. Lastauskienė, G. Korektiško teisės principų taikymo prielaidos. Teisė, 2012, nr. 85;

9. Lastauskiene, G. Sunki byla Lietuvos teismų požiūriu: religinio pobūdžio bylų pavyzdžiu. Teisė, 2017, nr. 104;
10. Šimašius, R. Teisės aiškinimas ir jo privalomumas. Teisės problemos, 2004, nr. 44.
11. Posner, R.A. Jurisprudencijos problemos. Vilnius, 2004.
12. Vaičaitis, V. A. Hermeneutinė teisės samprata ir Konstitucija. Vilnius, 2009.

Rekomenduotinos papildomos literatūros šaltiniai:

13. Aarnio, A. The Rational as Reasonable. Holland, 1987;
 14. Bayles, M. D. Principles of Law, 1987;
 15. Barak, A. Teisėjo vaidmuo demokratinėje valstybėje. Konstitucinė jurisprudencija, 2006, nr. 1
 16. Barak, A. Teismo diskrecijos prigimtis ir jos reikšmė vykdant teisingumą. Konstitucinė jurisprudencija, 2006, nr. 1;
 17. Berkmanas, T. Teismo aktyvumo kuriant ir aiškinant teisę plėtros tendencija. Teisės problemos, 2004, nr. 2
 18. Bix, B. Jurisprudence: Theory and Context, 1996
 19. Burton, S. J. Judging in Good Faith, 1992
 20. Burton, S. J. An Introduction to Law and Legal Reasoning. Boston, 1985
 21. Dworkin, Ronald. Rimtas požiūris į teises. Vilnius, 2005;
 22. Eckhoff, T. Guiding Standards in Legal Reasoning. Legal Reasoning vol. II. ed. A. Aarnio, D.N. MacCormick, 1992;
 23. Friedmann, W. Law in a Changing Society, 1972;
 24. Hayek, J.R. v. Teisė, įstatymų leidyba ir laisvė. I d. Taisyklės ir tvarka. Vilnius, 1998;
 25. Hayek, F.A. v. Teisė, įstatymų leidyba ir laisvė. II d. Socialinio teisingumo mirażas. Vilnius, Eugrimas, 1998.
 26. Lyons, D. Moral Aspects of Legal Theory, 1993;
 27. MacCormick, N.; Weinberger, O. An Institutional Theory of Law: New Approaches to Legal Positivism, 1986;
 28. Neumann, U. Rechtsontologie und juristische Argumentation, 1979;
 29. Olivecrona, C. Law as Fact. 2nd ed. London. Stevens and Sons, 1971;
 30. Peczenik, A. On Law and Reason. Kluwer Academic Publishers, 1989;
 31. Pennock, J.R. ; Chapman, j, W. Religion, Morality and the Law. New York, 1988;
 32. Raz, J. Practical Reason and Norms. New Jersey;
 33. Rawls, J. Theory of Justice. Cambridge, Massachusetts, 1971;
 34. Twining, W. Rethinking evidence. Cambridge University Press, 2006;
- Norminė medžiaga ir teismų praktika

Atsakymuose rekomenduojama naudoti norminę medžiagą bei teismų praktiką, būtiną atsakymo į klausimus esmei atskleisti.